

บทที่ 4

อายุความฟ้องเรียกค่าเสียหายจากมูลละเมิดซึ่งมีความผิดอาญารวมอยู่ด้วย

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อายุความในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญานั้นคือ

1. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 วรรคสอง ประกาศใช้บังคับเมื่อ พ.ศ. 2468
2. พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ. ศ. 2499 ประกาศใช้บังคับเมื่อ พ.ศ. 2500
3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 ประกาศใช้บังคับเมื่อ พ. ศ. 2478
4. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/32 และ 193/21

บทบัญญัติของกฎหมายวิธีสบัญญัติที่นำมาใช้ในการพิจารณาเรื่องอายุความคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 บัญญัติว่า “ถ้าไม่มีผู้ใดฟ้องทางอาญา สิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องทางแพ่งเนื่องจากความผิดนั้นย่อมระงับไปตามกำหนดเวลาดังที่กฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติไว้ในเรื่องอายุความฟ้องอาญา แม้ถึงว่าผู้เยาว์หรือผู้วิกลจริตในมาตรา 193/21 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะเป็นผู้ฟ้องหรือได้ฟ้องต่างหากจากคดีอาญาก็ตาม

ถ้าคดีอาญาใดได้ฟ้องต่อศาลแล้ว แต่ยังไม่เด็ดขาด อายุความซึ่งผู้เสียหายมีสิทธิจะฟ้องคดีแพ่งย่อมระงับหยุดลงตามมาตรา 79 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา

ถ้าโจทก์ได้ฟ้องคดีอาญาและศาลพิพากษาลงโทษจำเลยคดีเด็ดขาดแล้วก่อนที่ได้ยื่นฟ้องคดีแพ่ง สิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องคดีแพ่งย่อมมีอายุตามความหลักทั่วไปในเรื่องอายุความแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”

จากบทบัญญัติในมาตรา 51 สรุปหลักเกณฑ์ได้ว่า

(1) ถ้าเป็นการฟ้องคดีละเมิด โดยไม่มีใครฟ้องคดีอาญา (ไม่ว่าผู้เสียหายเป็นโจทก์เอง หรือพนักงานอัยการฟ้องแทน)

การนับอายุความคดีละเมิด ให้ใช้อายุความทางอาญานับกับ เพราะมาตรา 51 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “ถ้าไม่มีผู้ใดฟ้องทางอาญา สิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องทางแพ่งเนื่องจากความผิดนั้นย่อมระงับไปตามกำหนดเวลาดังที่กำหนดลักษณะอาญาบัญญัติไว้ในเรื่องอายุความฟ้องคดีอาญา...” กฎหมายลักษณะอาญาก็คือประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น การนับอายุความ ก็ต้องถืออายุความทางอาญาดำประมวลกฎหมายอาญา

กรณีที่ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ ก็ต้องถืออายุความทางอาญาเช่นกัน (ไม่นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/30 มาใช้บังคับในกรณีนี้)

(2) ถ้ามีการฟ้องคดีอาญา

การฟ้องคดีอาญามีผลให้อายุความสะดุดหยุดลง (ไม่ว่าการฟ้องนั้นผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง หรือพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องแทนก็ตาม) ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ 2 ประการคือ

- (ก) คดีอาญายังพิจารณาไม่เสร็จสิ้น
- (ข) คดีอาญามีคำพิพากษาคดีเสร็จเด็ดขาดแล้ว

กรณีที่คดีอาญายังไม่เสร็จคดี

การนับอายุความทางแพ่ง ก็ยังไม่เริ่มต้นนับ เพราะอายุความสะดุดหยุดอยู่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคสอง

กรณีคดีอาญามีคำพิพากษาคดีแล้ว

1. ถ้าคดีอาญาพิพากษาลงโทษจำเลย อายุความทางแพ่งมีกำหนดเวลา 10 ปี นับแต่วันที่ศาลคดีอาญามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/32 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคสาม)

2. **ถ้าคดีอาญาพิพากษายกฟ้อง** อายุความทางแพ่งใช้หลักกฎหมายทั่วไปในเรื่องอายุความคดีละเมิด ตามมาตรา 448 (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 วรรคท้าย) เพราะถือว่าคดีแพ่งที่ฟ้องนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาแล้ว จึงต้องเป็นการฟ้องคดีแพ่งที่ไม่มีมูลความผิดอาญา กำหนดอายุความตามมาตรา 448 วรรคแรก คือ 1 ปีนับแต่รู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทนและรู้ถึงการละเมิด ซึ่งผู้เสียหายย่อมรู้อยู่แล้วในขณะที่ฟ้องคดีอาญา

หากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการพิจารณาคดีอาญาใช้เวลานาน 1 ปี อายุความฟ้องคดีแพ่งย่อมขาดแล้วตั้งแต่ขณะยังดำเนินคดีอาญาอยู่ จึงเกิดปัญหาว่าคดีละเมิดซึ่งยังมีได้เริ่มต้นฟ้องไว้แล้วนั้น จะดำเนินการอย่างไร เพราะเหตุว่าคดีละเมิดต้องขาดอายุความฟ้องร้องไปแล้ว (ฎีกาที่ 37/2495, 780/2495) ดังนั้นเพื่อมิให้เกิดปัญหาเช่นว่านี้ ผู้เสียหายควรต้องฟ้องคดีแพ่งไปก่อน อย่างรอให้ศาลคดีอาญามีคำพิพากษาเสียก่อน

อนึ่ง การพิพากษายกฟ้องในคดีอาญานั้น หมายถึงเฉพาะยกฟ้อง เพราะไม่มีความผิดเท่านั้น หากศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิด แต่ยกฟ้องเพราะจำเลยไม่ต้องรับผิด เนื่องจากเป็นการกระทำด้วยความจำเป็น หรือเพราะเหตุอ่อนอายุ ฯลฯ ย่อมไม่อยู่ในความหมายของข้อนี้ ดังนั้น การที่ศาลยกฟ้องโดยที่จำเลยมีความผิดทางอาญา อายุความจะนับตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาต่อไปอีก 10 ปี ตามมาตรา 193/32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อสังเกต

อายุความการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องคดีอาญานี้ใช้บังคับเฉพาะตัวบุคคลที่กระทำผิดอาญา หรือร่วมกระทำผิดอาญาด้วยเท่านั้น บุคคลอื่นซึ่งกฎหมายบังคับให้ร่วมรับผิดชอบในมูลละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 ถึง 430 เช่น นายจ้าง ตัวการ บิดา มารดา ฯลฯ จะนำอายุความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 51 มาใช้บังคับไม่ได้ (ฎีกาที่ 383/2597, 1046/2497)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา

ฎ. 59/2516 การทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท ทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย เป็นมูลความผิดซึ่งอายุความฟ้องร้องทางอาญา 10 ปี สิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายต้องถืออายุความทางอาญา หาใช่ถืออายุความ 1 ปี ฐานละเมิดไม่

ฎ. 588/2516 แม้จำเลยจะยังมีได้ถูกฟ้องคดีอาญา ก็ถือได้ว่า ฟ้องของโจทก์เป็นฟ้องเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางอาญา กรณีต้องตาม ป. วิ. อ. มาตรา 51 วรรคแรก ต้องถืออายุความทางอาญาบังคับ มิใช่อายุความตามมาตรา 448

ฎ. 151/2526 การที่ข้าราชการเข้าใจโดยสุจริตคิดว่าทรัพย์สินทั้งหมดเป็นของกรม จึงรื้อรั้วแล้วทำใหม่ รื้อศาลาที่จวนจะพังและตัดต้นพุทราโดยเข้าใจผิดดังกล่าว ย่อมไม่ถือว่ามีมูลความผิดทางอาญา จะนำอายุความทางอาญามาใช้บังคับไม่ได้ เมื่อฟ้องเดิม 1 ปีแล้ว คดีส่วนนี้ย่อมขาดอายุความ แต่สำหรับที่ดินนั้นเมื่อจำเลยรู้แล้วว่าที่ดินเป็นของโจทก์ยังขึ้นอยู่กับตลอดมา ย่อมเป็นละเมิด ต้องใช้ค่าเสียหาย

ฎ. 2390/2529 จำเลยว่าจ้างโจทก์เต็มกรอบพระเครื่อง เมื่อไม่ไปรับและชำระค่าจ้างโจทก์ชอบที่สิทธิเรียกร้องค่าจ้างจากจำเลย แต่กลับเอาพระเครื่องไปขาย จำเลยแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนในดำเนินคดีแก่โจทก์ฐานข่มขู่ การตั้งข้อหา ควบคุมตัว ดำเนินการสอบสวนจะฟ้องโจทก์ต่อศาลเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เป็นเรื่องที่จำเลยใช้สิทธิตามกฎหมายโดยสุจริต ไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

จำเลยฟ้องแย้งขอให้โจทก์คืนพระเครื่องหรือใช้ราคาพระเครื่องเป็นการฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สิน มีอายุความ 10 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 164 หาใช่ฟ้องเรียกทรัพย์สินอันเกิดแต่มูลละเมิด อันมีอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 448 ไม่

ข้อสังเกต

อายุความฟ้องเรียกค่าเสียหายอื่นอันมิใช่ค่าเสียหายในมูลละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 ไม่นำมาใช้บังคับในกรณีนี้ค่าเสียหายอื่นซึ่งบางครั้งอาจคาบเกี่ยวกับคดีละเมิดเหล่านี้ ถือว่ามีค่าเสียหายในมูลละเมิด

1. กรณีที่ผิดทั้งสัญญาและละเมิด ให้ใช้อายุความที่ยาวกว่าบังคับ

2. การแปลงหนี้จากละเมิดมาเป็นความรับผิดตามสัญญา ข้อมไม่ใช้คดีละเมิดอีกต่อไป ใช้อายุความตามสัญญา (ฎีกาที่ 89/2508, 348/2526)
3. การเรียกร้องโดยใช้สิทธิไล่เบียดตามที่กฎหมายกำหนด เช่น มาตรา 426, 427, 431, 433, 434, 76 ใช้อายุความทั่วไปตามมาตรา 164
4. กรณีที่บุคคลหลายคนละเมิดร่วมตามมาตรา 432 และคนหนึ่งใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปมาฟ้องขอแบ่งส่วนความรับผิดตามมาตรา 296 และ 432 ใช้ความตาม 168
5. กรณีที่บุคคลหลายคนต่างคนต่างทำละเมิดและศาลให้รับผิดชอบร่วมกัน คนหนึ่งมาฟ้องขอแบ่งส่วนความรับผิดตามมาตรา 296 ใช้อายุความมาตรา 168
6. การฟ้องขอให้ระงับการทำละเมิด โดยขอให้ห้ามมิให้จำเลยกระทำซ้ำหรือ กระทำต่อไป ซึ่งการละเมิด ไม่มีอายุความเสียสิทธิ (ฎีกาที่ 3219/2525)
7. ฟ้องละเมิดต่อผู้ละเมิดไว้แล้ว ต่อมาขอให้ศาลหมายเรียกผู้รับประกันภัยเข้ามา ร่วมรับผิดตามสัญญาประกัน ใช้อายุความ 2 ปี ตามมาตรา 882 วรรคแรก (ฎีกาที่ 2078/2523)